

B

Y

S

T

R

É

Tessa
Hadley
Bystré dievča
Preklad
Aňa
Ostrihoňová

INAQUE

TESSA HADLEY

BYSTRÉ DIEVČA

Ďakujeme vám, že ste si kúpili túto knižku,
lebo dobré príbehy žijú vtedy, keď ich čítame.
Kniha, ktorú držíte v rukách, vyšla aj
vďaka nášmu spojeniu s 582, s. r. o. **582**

TESSA HADLEY BYSTRÉ DIEVČA

COPYRIGHT © 2013 BY TESSA HADLEY

TRANSLATION © AŇA OSTRIHOŇOVÁ 2018

REDAKCIA A KOREKTÚRY MARTINA KUBEALAKOVÁ

OBÁLKA © BARBORA ŠAJGALÍKOVÁ

FOTO NA OBÁLKE © PHILA (PHOTOCASE.DE)

SLOVAK EDITION © INAQUE 2018

ISBN 978-80-89737-73-4

ISBN E-BOOK 978-80-89737-74-1

TESSA HADLEY

BYSTRÉ DIEVČA

**Z ANGLICKÉHO ORIGINÁLU
PRELOŽILA AĀA OSTRIHOŇOVÁ**

**INAQUE
2018**

Pre Sama

Slovo dobrodružstvo znie tak slobodne a neviazane... že ho len ťažko možno slušne použiť v súvislosti s tými zriedkavými a prirodzenými udalosťami, z ktorých pozostáva príbeh čestnej ženy.

Charlotte Lennox: *Ženský Quijote*, 1752

JEDEN

S matkou sme žili samy. Môj otec mal byť mŕtvy a len po rokoch som zistila, že nás opustil, odišiel, keď som mala osemnásť mesiacov. Mohla som si to domyslieť, mala som vidieť znamenia či skôr neprítomnosť znamení. Prečo sme si nenechali nič z jeho vecí na pamiatku? Prečo vždy, keď naňho prišla reč, čo sa nestávalo takmer nikdy, tvár mojej matky stuhla a nie smútkom či ľútosťou, ale odsúdením? Prečo na nej mala rovnaký výraz, ako keď ochutnala jedlo či pitie, ktoré nemala rada (bola priberčivá, obe sme boli priberčivé)? Prečo žiadny z našich príbuzných či priateľov nikdy nespomenul jeho meno? (Úplne prozaické meno Bert.) Na čo presne umrel? („Plúca,“ odsekla moja matka. Neznášala, že fajčil.)

Ale nezáležalo na tom. Vo dvojici sme si nažívali šťastne, teda aspoň ja.

Bolo to v päťdesiatych rokoch a začiatkom šesťdesiatych (narodila som sa v 1956), svet vtedy žil množstvom vecí, ktoré dnes pôsobia kuriózne: hanba a tajnostkárstvo, zvnútra zožierajúci strach z toho, že iní ľudia odhalia vaše slabosti a rozoznajú vaše zakopnutie či neúspech. Aj v lete nosila moja matka biele rukavice, keď išla nakupovať. Na ruke mala prehodený košík z vrbového prútia s hnedou koženou prackou a s mosadzným zapínaním, vyzeral ako polmesiačik pomaranča. Neskôr, keď som bola tínedžerka, som ju v jej kabátoch rovného strihu, hodvábnych šatkách a lodičkách bez opätku považovala za staromódnou. Ale keď sa teraz dívam na fotky, chápem, že čudná som bola ja; nízka a vtedy aj zavalitá s očami namaľovanými načierno, v skutočnosti bola moja matka elegantná a dokonca prítažlivá opatrným, úctyhodným spôsobom.

Musela chodiť do práce v kancelárii, aby nás uživi-

la. A tak som veľa času trávila s babičkou, matkinou matkou, ktorá bývala len kúsok od nás. (Ďalšia vec: nepremýšľala som, prečo nikdy nenavštevujeme starých rodičov z otcovej strany?) Stará mama bola maličká, s drobnou tvárou a čiernymi očami, ako myš či piskor; ak ste sa na ňu pozreli proti svetlu, na lícach ste videli akési bledé jemné chĺpky, a keď som bola malá, rada som ju po tejto srsti hladkala. Oblečenie si nakupovala v detskom oddelení (bolo lacnejšie) a každý týždeň chodila do kaderníctva, kde jej vlasy natočili do sivohnedých valčekov pripevnených k hlave: nie z márnivosti, ale z akejsi povinnosti podriaďiť sa tejto útrpnej procedúre. V babičkinom dome bola na každom kuse nábytku nálepka s menom toho, kto ho má v prípade jej smrti zdediť: Edna (moja matka), strýko Frank či strýko Ray. A to mala krátko po šesťdesiatke. („Tie staré krámy! Nie, ďakujem!“ hovorila mama, ale len keď ju babička nemohla počuť.) Ja som sa už rozhodla, čo chcem: hraciu šperkovničku.

Stará mama bola tiež vdova (skutočná). Na starého otca si nespomínam. Byť mala viac-menej prázdny, nebolo tam veľa nábytku na dedenie. Čiastočne preto, že bola chudobná, a tiež preto, že neustále vyhadzovala, rozdávala veci, akoby chcela menej a menej, akoby bol život neporiadkom a ona sa prepadala na jeho dno. V lete, keď nebolo veľmi chladno, som sa zvykla hrať hore v izbách, kým babička v župane upratovala dole. (Čo tam upratovala? Prežívala v tom dome v čistote ako myška živiaca sa odrobinkami.) Hrala som sa so šperkovničkou, bábikami a kozmetickým kufríkom, ktorý jej raz na Vianoce daroval strýko Ray, s téglíkmi z mäkkého plastu s modrými uzávermi. Predpokladám, že ste si do nich mali naložiť rôzne krémy a mastičky, aby ste si ich zobrali na cesty: stará mama však používala len Niveu a nikdy nikam necestovala. Spomínam si, ako ma raz, keď som bola sama (len s bábikami) v babičkinej spálni, zalialo šťastie. Koberec zakrýval tmavú

drevenú podlahu. Ležala som na chrbte pod posteľou, dívala som sa na pružiny a molitanový matrac s hrčkami, ktorý sa obracal každý týždeň. Toaletný stolík stál oproti oknu, tienil. Za ním boli zatiahnuté hodvábné bledofialové záclony, aby sem nikto nevidel alebo aby nevybledol nábytok. Pootvoreným oknom prúdil vzduch a vánok sa hral so záclonou; hrud' sa mi naplnila vedomím prítomnosti, akoby som vdychovala inú hustú a opojnú látku. Vo vzduchu poletovali zrníčka prachu. Nastavila som im dľaň a pomyslela si: Som nažive! Na tomto svete!

Bolo to skôr, ako som šla do školy?

Muselo to byť predtým. So školou som nemala problémy, ale spolu s ňou skončilo to nekonečné pomaly sa rozpínajúce obdobie, keď som sa cítila slobodne.

S mamou sme si boli blízke, keď som bola malá. Klamali sme si, že sme si podobné a že navždy zostaneme najlepšie priateľky. Zahrabali sme sa do diek na gauči s termoformi a dívali sme sa na seriál *Compact* či *Krycie meno U.N.C.L.E.* Obe sme mali pevnú vôľu a bolo to fajn, kým sme ťahali za jeden koniec: obe sme boli puntičkárske a neústupné, schopné zmiest' zo stola názory iných, hoci sme si tieto nesúhlasné súdy nechávali diplomaticky pre seba. (Neskôr sa naše názory rozišli a pohrdali sme jedna druhou.)

Babička hovorila, aby sme sa k nej nasťahovali. Nechápala, prečo sme míňali peniaze na prenájom iného bytu. Vôbec som si to nevšímalá; starú mamu som považovala za neškodnú, slabú, ľahko premožiteľnú. Moji strýkovia si z nej trpezlivo ťahovali, mysleli si, že je komická. Ale z výrazu na matkinej tvári som videla, že predstava sťahovania sa do jej starého domova bola nebezpečná, dom bola pasca, ktorá sa nad ňou mohla kedykoľvek zaklapnúť. Ak mama fajčila za babičkínym stolom v kuchyni (neznášala, že môj otec fajčil, a tak sama začala fajčiť), stará matka schytila popolník hneď, ako dofajčila, vysypala popol do koša a opláchla

ho pod prúdom vody, najskôr ho vydrhla mokrou handrou a potom utierkou. Bez manžela bola moja matka zraniteľná. Jedinou obranou pred babičkiným čistením, upratovacím postojom k svetu bolo poprieť ho: každý deň sa voňavkovať a nosiť rúž („do práce“), nezaoberať sa prášením koberca vždy, keď upratovala. Zobrať ma na oslavu svojich narodenín do reštaurácie Berni Inn. (Čo bola strata času a peňazí, ako babička predpokladala. Užasnutá a tvrdohlavá som do seba nedostala ani lyžičku.)

Raz ráno prišla mama ako zvyčajne za mnou do izby v pančuchách a župane s kopou poskladanej postelnej bielizne a diek, v ktorých spala. Mali sme len jednu spálňu s manželskou posteľou, do ktorej sa už žiadny ďalší nábytok nezmestil; spávala som tam ja a mama na gauči. Rada som ležala v posteli a počúvala, ako sa oblieka a chystá vo vedľajšej miestnosti, pohybuje sa potichu, aby ma nezobudila. Keď vošla, zavrela som oči a predstierala som, že sa naťahujem a zívam.

„Stella? Mala som telefonát,“ povedala.

Telefonát bol veľká udalosť. Suseda z bytu pod nami mala telefón a jej číslo sme ľuďom dávali len pre nalievavé prípady. Telefonovať musela veľmi skoro - alebo veľmi neskoro večer.

„Kto volal?“ opýtala som sa podozrievavo.

Mama povedala, že telefonoval strýko Frank, pretože teta Andy potrebovala na chvíľu niekde prichýliť. Andy zavolala Frankovi, že sa snaží spojiť s mojou matkou.

„Budeš sa musieť posunúť,“ povedala mama, „dnes v noci budem spať s tebou. Andy požičiame gauč.“

Stála tam s rukami plnými bielizne, dívala sa na mňa a zároveň aj niekde za mňa. Vo výraze mala niečo, čo som nemala rada, niečo rozpadajúce sa a vlhké. Obyčajne mala moja matka nasadenú masku optimizmu: bola odvážna a schopná. Aj dosť silná. S problémami iných nestrácala čas. Nemohla si dovoliť plytváť súci-

tom; mala na starosti seba (a mňa). Nik iný sa o nás nestaral.

Keď sa to stalo, mala som osem alebo deväť rokov.

Najskôr som si nevedela spomenúť, kto je teta Andy: otcova príbuzná, vydatá za jeho bratranca, a zároveň bola jediná z jeho rodiny, ktorá sa snažila udržiavať s nami vzťahy. Vídavali sme ju asi raz či dvakrát do roka. Na Vianoce mi zvykla doniesť bonboniéru. Možnože ju k tejto láskavosti prinútil fakt, že mala syna Charlieho asi v mojom veku. (Samozrejme, potom moja mama musela kúpiť bonboniéru pre Charlieho.) Andy nebola mamina krvná skupina. Bola príliš nekonkrétna: malá a buclatá s vyblednutými ryšavými vlasmi, zopnutými nad čelom vlásenkami, so škvrnami na tvári neprekrytými mejkapom. Zvykla nosiť béžovú baretku nasadenú na jednu stranu hlavy, ktorá bola neprímerane elegantná. Bola plachá a nikdy nemala veľmi čo povedať, sedávala u nás s kúskom vianočnej torty na kolenách zakrytých tvídovou sukňou s nohami preloženými nad členkami, kde sa jej riasili silonky.

Raz, keď sa poobzerala, uznanlivo poznamenala: „Máš to tu veľmi pekné, Edna.“

Mama stále stála nad posteľou a zvierala posteľnú bielizeň.

„Ešte ti musím povedať,“ varovala ma, „keď príde teta Andy, nesmieš spomenúť Charlieho.“

Takže sa niečo stalo Charliemu.

Charlie k nám s tetou Andy prišiel len raz: bol odo mňa o niekoľko centimetrov nižší, ryšavý po nej, ale na rozdiel od svojej matky z neho kypela jedovatá a nepriateľská energia, pohrdanie dievčatami a ženami. Nevšímal si svoju matku, keď sa mu snažila podať vreckovku, a nos si utrel radšej do rukáva; v jednom oku mal škvrnku, akoby sa mu po dúhovke rozlial atrament, a znervózňujúco škúľil. Pri pohľade na jeho hnedé topánky vyleštené ako gaštany som si spomenula na chlapcov, ktorí nás kopali v rade na obed v škole.

Odmietla som opýtať sa matky, čo sa mu stalo. Nechcela som, aby mi rozprávala o čomkoľvek nepríjemnom, z čoho mala opuchnutú tvár. Rada som o škandáloch čítala v časopisoch, pretože boli bezpečne obalené v nepravdách a opakovali sa; pohľad na surové problémy dospelých ma odpuzoval rovnako, ako sa mi hnusilo dívať sa na vajíčko na panvici s vytekajúcim žĺtkom. (Neznášala som vajíčka.)

Mama by mi to pravdepodobne aj tak nepovedala. Vedela držať tajomstvo.

Takmer bezmyšlienkovito dodala: „A strýka Dereka tiež nespomínaj.“

Ani som nevedela, že sa volá Derek. Nikdy som sa s ním nestretla.

Keď som sa vrátila od babičky, Andy bola u nás. K starej matke som zašla vždy po škole. Domov som mohla ísť sama potom, čo mi stará mama dala najesť: sendvič s lančmítom, šalát a paradajky poľfkvané octom z kryštálovej fľaše. Babička už všetko o tete Andy vedela, ale mne nič rovno nepovedala: bola špecialistkou na nehovorenie podstatných vecí. Desila sa akéhokoľvek odhalenia týkajúceho sa rodiny, akokoľvek okrajového.

„Len dúfam, že Edna vie, čo robí,“ prskala.

Obávala som sa, že doma nájdem nejaký obrovský chaos a paniku. Nezvládala som vypäté situácie: hlúčky žien, ktoré sa potichu rozprávajú, vymieňajú si veľavravné pohľady a vyčleňujú deti a zároveň ich tak zaťahujú do temného, lepkavého, špinavého epicentra. Dievčatá si to skúšali na školskom dvore. Mama nemala rada nepokoje o nič viac než ja: nech už sa tete Andy (a Charliemu a tomu strýkovi) stalo čokoľvek, bolo to dosť zlé na to, aby ju to vyviedlo z miery.

Slúbila som si, že sa nenechám do ničoho zatahnuť.

Ale keď som tam prišla, Andy sedela pokojne na gauči v tej istej tvídovej sukni, čo u nás mala naposledy. „Ahoj, Stella,“ milo sa mi prihovarila, „ako bolo v škole?“

Vyzerala však zvláštne, ale v čom?

Začala som blabotať, ako dobre som dopadla v teste z aritmetiky a ako sme si do zošitov obkresľovali ume-lohmotné šablóny v tvare Spojeného kráľovstva s malými dierkami, znázorňujúcimi veľké mestá, a ako mám doniesť niečo na prírodovedný stolík budúci týždeň, keďže prišla jar. Vedela som, že mama na mňa nalieha-vo žmurká, pretože rečami o škole som nepriamo na-rážala na Charlieho (hoci som si nevedela predstaviť, ako Charlie hviezdí v aritmetike alebo nosí niečo na prírodovedný stolík). Ale nechcela som, aby nastalo ti-cho, z ktorého by sa vykotúlala krutá pravda.

Teta Andy obdivne vyhlásila, že sa mi v škole musí naozaj veľmi dariť.

V tvári bola dosť bledá. Pripomínala mi jednu spolu-žiačku, ktorá dostala facku za drzé odvrávanie (zvyčaj-ne bili chlapcov): keď sa vracala späť do lavice, vznášala sa v opare šoku, usmievala sa. Uvedomila som si, že na tete Andy sa mi zdalo čudné to, že z nej všetku plachosť vyrazilo niečo, čo sa jej stalo, ako keď človek ohluchne po výbuchu. Keď sedela na gauči na tom istom mieste a jedla koláč pred pár mesiacmi, nevedela, čo má po-vedať, ospravedlňujúco sa pozerala okolo seba, hľada-júc inšpiráciu. Mama bola kráľovsky, chladne zdvorilá. (Predpokladám, že to vyhodnotila ako správny postoj k otcovým príbuzným.) Andy sa začervenala a jachtala a ja som si predstavila, že ju musia bolieť nohy v ihlič-kách. Keď s ňou prišiel aj Charlie, bola presiaknutá ma-terinskou hrdosťou a prekvapením („Naozaj som toto stvorila?“), kradmo ho hladila po vlasoch a pleciach a on sa od nej odťahoval; ale zároveň trpela, keď sa mu-sela dívať, ako mu pred všetkými tečie z nosa.

Teraz tam sedela takmer pokojne, akoby sa jej nič obyčajné nemohlo dotknúť.

Samozrejme, že nemohlo.

„Chcela som sem prísť,“ povedala mojej matke bez náznamu obáv, že by mohla byť na príťaž, „lebo som

si spomenula, ako si si to tu pekne spravila. Keď sa ma opýtali, či mám ku komu ísť, asi čakali, že pôjdem k sestre. Ale, úprimne, Edna, nechcem mať teraz s nikým z nich nič spoločné.“

V to prvé popoludnie musela prežívať vážnu traumu, ako sa tomu dnes hovorí. Nemyslím, že vedela, čo robí alebo hovorí. Ale jej plachosť sa nikdy nevrátila. Niežeby bola nejaká priebojná alebo túžila po pozornosti, ani nič také, to zďaleka nie. Jej plachosť sa len pretavila do niečoho podobného - do rezervovanosti, možno dôstojnosti.

Jediným vonkajším znakom výnimočnosti situácie bol fakt, že pili sherry. Teda, mama ho pila a v roztrazených prstoch zvierala cigaretu: pohár tety Andy na konferenčnom stolíku pred ňou vyzeral nedotknutý.

„Daj si,“ povedala mama nežne. „Spraví ti to dobre.“

Nikdy predtým som ju takú láskavú nevidela, nesprávala sa tak k žiadnemu dospelému; dokonca aj vzájomné city sme si prejavovali doberaním sa a utahovaním si zo seba. Andy si poslušne zobrala pohár, ale niečo sa s ním na ceste zo stolíka k jej ústam stalo, akoby neovládala pohyby: rukou jej bezmocne trhlo a sherry jej vyšplechlo z pohára na sukňu a koberec. Nielenže sa triasla - bolo to niečo prudkejšie, ako lavína alebo sopečný výbuch. Andyno staré ja by bolo vydesené; ale teraz len sherry postavila späť na stolík a zložila si ruky na kolená, kým mama vedľa nej čupela, v očiach ju štípal dym z cigarety a utierala jej škrvrnu zo sukne. Všimla som si, že za plachú tu bola teraz mama: niežeby sa hanbila Andy, ale toho, čo sa jej stalo, akoby to už navždy malo byť prilepené k jej osobnosti, vyžadujúce si úctu v podobe rešpektu a úslužnosti.

Predpokladala som, že hneď ako ma pošlú do poste, porozprávajú sa a ja budem počuť dramatickú hudbu ich pridusených škandalózných odhalení a poľutovaní prenikajúcich cez stenu. (Matku som počula rozprávať sa tak s tetou Jean, Frankovou manželkou,

a cítila som sa oklamaná, keďže sme si zo Jean väčšinou robili žarty. Bavili sme sa na tom, že poznala klebety ešte skôr, ako k nim došlo: mama tomu hovorila „telegraf v džungli“. Keď mi však mama povedala, aby som sa prezliekla do pyžama, teta Andy vyhlásila, že aj ona si pôjde lahnúť.

„Doktor mi dal nejaké tabletky,“ dodala. „Mala by som byť v poriadku. Minulú noc som toho veľa nenaspala.“

Moja matka jej nevysvetľovala, ako spávame, takže to znamenalo, že bude musieť ísť tiež do postele, celé hodiny skôr ako zvyčajne: nikdy nezaspala pred jedenástou alebo až polnocou. Pripravila gauč pre Andy, dala jej čistú posteľnú bielizeň a naplnila jej termofoor. Potom sme sa spolu s mamou ocitli v izbe. Bolo zvláštne pozorovať ju v bdelom stave pri vyzliekaní, dala si nočnú košelu a vyzliekala si spod nej nohavičky a podprsenku cez rukáv. Lahla si ku mne s knihou a pohárom vody. Nevedela sa sústrediť na čítanie a jej nervozitu som cítila. Keď vypla nočnú lampu (sťažovala som sa, že pri svetle nezaspím), vyžarovala z nej frustrácia z nadchádzajúcich hodín, ktoré strávi po tme plná života a energie.

„Čo sa stalo s Charliem?“ pošepala som.

„Ach, Stella. Teraz nie, preboha.“

Zakryla sa a obrátila sa mi chrbtom. Chvíľu sme obaja tak ležali, načúvali sme náznakom nepredstaviteľných snov, ktoré sa odohrávali vo vedľajšej izbe: ale nemali sme čo počuť. A ráno, keď mama vstala, bola teta Andy oblečená, sedela na gauči so svojou prefackanou tvárou a neistým úsmevom pri úhľadne poskladaných plachtách a perinách.

Cestou do školy mi mama povedala, že Charlie umrel, nervózne na mňa to slovo vyprskla, akoby to bola nejakým spôsobom moja chyba a mala som si to už domyslieť: ako som si to naozaj domyslela. Ale konkrétne slovo, čo vyslovila, aj tak zapôsobilo ničivo. Charlieho som neznášala s čistým hnevom. Prečo nemohol

umrieť niekto iný? Vyzeral ako premožiteľ v ríši, ktorá mu poskytovala výhodu ľútosti a hrôzy: určite tam s tými veľkými plochými nohami nepatril. Od iných sa odlišoval len tým škúlením (atramentová škvrna bola pôsobivá).

„Ako umrel?“ naliehala som. Pozrela sa mi do očí – žiarivá a elegantná v šatách, čo nosila do práce – určite s nechutou.

„Bola to hrozná nehoda,“ povedala.

Hanbila som sa opýtať: aká nehoda? Ale neistota skrúcala moju predstavivosť a naberala odporné tvary.

„Nesmieš to nikomu povedať, je ti to jasné? Ani slovo, lebo ťa zmlátim.“

Zriedka ma udrela, hoci sa mi tým často vyhrážala; dotklo sa ma, že moja matka si myslí, že by som toto strašné tajomstvo mohla šíriť ďalej. Nelákalo ma dostať sa doprostred hlúčika takto informovaných dievčat. Bála som sa, že sa toho nestrasiem, že sa to nejakotočí a táto strašná správa sa na mňa nalepí a ja budem vylúčená. Bola som príliš divná – príliš nízka a bezpohlavná, príliš dobrá v čítaní s porozumením –, aby mi tie dievčatá dôverovali. V tom čase som aj tak inštinktívne uhládzala akúkoľvek nepríjemnú pravdu, strkala ju späť pod pokrývku. Mala som (dosť abstraktne) rada psy a kone, pretože emócie, ktoré vyvolávali, mi pripadali čisté, bezproblémové: snívala som o tom, ako bežím cez vysokú trávu s kóliou po boku, ktorá vyskakuje a snaží sa mi oblízať tvár (po dlhom zvažovaní som sa rozhodla, že kólie sa mi páčia najviac). Takto som si predstavovala „prírodu“ a v mojom vlastnom svete mala duchovný nádych.

Celý deň v škole som sa vedome snažila na Charlieho nemyslieť, vymýšľala som si hry s hŕstkou svojich čudáckych kamarátok. Akože žijeme na starej farme na ostrove. Časť školského dvora bola more a nemohli sme tadiaľ chodiť, mohli sme sa len preplaviť, keď sme

si potrebovali zájsť kúpiť zásoby. Niekedy prišli hrozné búrky.

„Tu máš, môj!“

Zapískala som a mľaskla jazykom na príkaz; z otvorenej dlane som nakrmila vymyslenými kockami cukru vymyslené kone.

To, čo sa stalo Charliemu, bolo horšie, ako som si dokázala predstaviť v najhoršom sne. Všetko sme sa dozvedeli na súde. Ani nie je potrebné dodať, že som na pojednávanie nikdy nešla, ale moju matku uvoľnili z práce, aby tam mohla sedieť s tetou Andy. (V jej práci boli „veľmi chápvaví“, aj keď to znamenalo, že jej tú dovolenku neplatili.) A tak si to vypočula takmer všetko; a počas rokov to presiaklo až ku mne. Stará mama si odkladala výstrižky z novín, ktoré som našla po jej smrti - napriek tomu, že reportáže v tom čase neboli také nevkusné ako dnes a do novín sa nedostalo všetko, čo odznelo na súde. Prekvapilo ma, že babička si výstrižky odložila. Mame nikdy o prípade nedovolila rozprávať a určite neprejavila žiadny zvrátený záujem o podrobnosti. (Aj tak, čo sa dalo čakať od rodiny môjho otca?)

Strýko Derek zjavne celé roky mľátil tetu Andy (v vinách ju nazývali Andrea). Jeho vlastná matka na súde priznala, že mal násilnú povahu, hoci tiež povedala, že Andy mala vedieť „ako naňho“. (Žeby vlastnú ženu mľátil aj otec strýka Dereka?) Obhajoba sa snažila vyvolať dojem, že Andy svojho manžela provokovala svojou „pasivitou“ a „ľahostajnosťou“. V tom čase sa téma mužského násilia páchaného na rodinách lepšie skrývala. Ľudia mali v tejto otázke zmiešané pocity: bolo to nechutné, ale zároveň to bolo nepochopiteľnou súčasťou trpiacej podstaty mužskosti ako vôňa tabaku a brada. Myslím si, že aj ženy v našej rodine chápali samotnú sexualitu ako druh násilia, ktorému sa musia